

7/81 Tekvîr Suresi

1. Dördüncü ayette geçen “el-işâru” kelimesi, onar ve ondalık anlamına geldiğinden hareketle on aylık gebe deve yorumu yapılmıştır. Ancak aynı kelime dostluk, yakınlık ve ünsiyet, muâşeret anlamına da gelmektedir. Aile ve aşiretin terk edilmesi anlamına gelebilir. Ancak kelimenin geçtiği bağlam göz önüne alındığında evcil/ehlî hayvanlar yorumu daha anlamlı gözükmemektedir. Çünkü kıyametin dehşetinden dolayı insanlar mallarından vaz geçip terk eder; ancak yabancı hayvanlar da dehşete kapılmış vaziyette onlara dokunmayı içinden bile geçiremez. Dolayısıyla bu iki ayetin, “*kurtla koyununun bir arada dolaşması*” şeklinde deyimsel bir anlam içerdiğini sanıyoruz.

2. Nefis kelimesi insanın kendisi anlamına geldiği için doğrudan insan diye çevrilmiştir. “Nefis” kelimesi, Kur’an’da çoğunlukla insanın kendisi, ruhî/psşik yapısı ve kişiliği anlamında kullanılmaktadır (91/Şems 7; 89/Fecr 27; 75/Kıyamet 2). Kıyametin tasvir edildiği bir bağlamda geçtiği için nefislerin bir araya getirilmesinden maksat, insanların bir araya getirilmesi, yani mahşer ve hesap olabilir. Ruhların bedenlerle birleşmesi yorumu, lafzın anlamını zorlasa da ruh ve beden olarak kişilerin yeniden terkip edilmesini ifade etmesi yönünden anlamlıdır (Taberî, *Camîu’l-Beyan*).

3. Cahiliye Arap geleneğinde kız çocuklarının öldürülmesi normal karşılanıyordu. Bunun ekonomik, sosyal sebeplerinin yanı sıra dinî ve ahlakî yozlaşma gibi temelleri de vardı. Müslüman olduktan sonra bazı insanlar suçunu itiraf etmişti. Hz. Peygamber’in onların acı öykülerini dinleyip ağladığı ve cahiliyede işledikleri bu tür günahların affedildiğini söylediği bilinmektedir. Haniflerin bu suça karşı mücadele ettiğine dair de bilgiler mevcuttu. Şair Ferezdak’ın dedesi Sa’sa’a, her birine iki deve fidye ödeyerek 360 tane kız çocuğunu kurtardığını söylemiştir. Zeyd bin Amr’ın da öldürülmek üzere götürülen kız çocuklarını kurtarıp büyüttüğüne dair bilgiler mevcuttur. Peygamberimiz, bu suçu yasaklamakla kalmamış, kız çocuğu yetiştirenlerin ahirette kendisinin yakın komşusu olacağını söylemiştir. Hatta dul kalmış kız çocuğuna bakan babanın yaptığı harcamaları en makbul sadaka olarak nitelemiştir (Mevdudî, *Tefhim*).

4. Amel defterleri diye bilinen kitaplar olduğu düşünülmektedir.

5. “Küşitat” kelimesinin, hayvan derisinin soyulması ve bir şeyin örtüsünün kaldırılması anlamına gelmesinden hareketle kastedilen gökyüzünün açılması ve uzayda gizli bir şeyin kalmaması olabilir. Kıyamet, cennet ve cehennem gibi birtakım gizliliklerin ortaya çıkmasıyla bağlantılı olduğunu düşünüyoruz.

6. “Üzlife” fiili, hem yaklaşmak, hem de yeşermek anlamına gelmektedir.

7. Akşamleyin yatağına gitmekte olan ceylan için kullanılan “el-cevari’l-künnes” ifadesi burada gezegenler ve yıldızlar için kullanılmaktadır. “Hunnes” kelimesi gezegen ya da yıldız demektir. Fiil olarak kullanılırsa batmak anlamına gelmektedir.

8. Burada kastedilen elçi vahyi getiren melektir. Peygamber’in sözü olduğunu çıkarmak doğru değildir. Çünkü müşriklerin iddia ettiği bir şeyi Kur’an’ın söylemesine zaten gerek yoktur. Bu ayetlerin yorumu için bkz. 53/Necm 1-18.

9. “Arş” kelimesinin anlamı için bkz. 7/A’raf 54.

10. “Mecnun” kelimesinin anlamı için bkz. 68/Kalem 2.

11. Krş. 53/Necm 1-18.

12. “Cimrilik ve saklama” anlamı için bkz. Hamdi Yazır, *Hak Dini*; Sarmış, “Bazı Ayetlerin Çevirisi ve Yorumlanması Üzerine”, *Eskiyeni*, sayı 26, Bahar 2013, s. 201-239, sayı 28, Bahar 2014, s. 177-222.

13. “Yeşâu” fiili dilemek anlamına geldiği gibi birini bir şeye sevk etmek, mecbur etmek anlamlarına da gelmektedir. 29. ayette dileyenin öğüt alacağı vurgulandıktan sonra kâfirlerin mecbur bırakılmadan inanmayacakları dile getirilerek eleştirilmektedir (Zemahşerî, *Keşşaf*). Dolayısıyla ayeti mutlak bir hüküm cümlesi olarak değerlendirme yerine müşriklerin psikolojik durumunu açıklama ve onları tehdit bağlamında değerlendirmek daha isabetli görünmektedir (Hamdi Yazır, *Hak Dini*; Duman, *Beyanu'l-Hak*, Müddessir 56. ayetin açıklaması). Fakat ayet, ilk dönemdeki pratik tartışmalar bağlamından çıkarılarak, daha sonra ortaya çıkan kader ve irade konusu gibi teorik-felsefi tartışmaların parçası haline getirilmiştir. Bu anakronik yaklaşımlar nedeniyle ayetin meali, bitimsiz tartışmaların parçası yapıldığı gibi metin içi bağlamıyla uyumsuzluk arz eden bir anlama büründürülmüştür (Tartışmalar için bkz. Razi, *Mefatihü'l-Gayb*).